

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

АВРАМЕНКО ВІКТОРІЯ ЮРІЇВНА

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і
зовнішньої політики,

д.е.н., доцент

Лимар В.В.

«_____» _____ 2022 р.

М'ЯКА СИЛА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:

Прихненко М.І., старший викладач
кафедри міжнародних відносин
і зовнішньої політики,
к.політ. н.

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

(підпис)

Вінниця – 2022

АНОТАЦІЯ

Авраменко В.Ю. М'яка сила у зовнішній політиці Франції. Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця 2022.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі розглядається проблематика реалізації політики м'якої сили у зовнішній політиці Франції. Авторкою зроблено акцент на інституційний вимір оформлення soft power у якості інструменту французької політики в контексті трикутника пріоритетів «лідер Європи – опора ліберально-демократичної спільноти – постколоніальна політика».

В дослідженні зроблено висновок стосовно того, що основою політики м'якої сили держави є її позитивний імідж на міжнародній арені, який реалізується шляхом впровадження культурної дипломатії, яка формує та просуває бренд окремих елементів культури держави, наприклад, мова, кіно тощо через розгалужену мережу інституцій, до яких входить Франкофонія, Alliance Francaise та Campus France. Також авторкою зроблено висновки стосовно особливостей впливу політики м'якої сили на українсько-французькі відносини.

Ключові слова: Франція, м'яка сила, Французький Інститут, Міжнародна організація Франкофонія, Alliance Francaise та Campus France.

46с. Бібліографія: 44 найм.

ABSTRACT

Avramenko V.Y. Soft power in the foreign policy of France. Speciality 291 International relations, public communication and regional studies. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

The qualification (bachelor's) work deals with the implementation of soft power policy in the foreign policy of France. The author emphasizes the institutional dimension of soft power as an instrument of French policy in the context of the triangle of priorities «European leader - the backbone of the liberal-democratic community - post-colonial policy».

The study concludes that the basis of soft power policy is its positive image in the international arena, which is realized through the introduction of cultural diplomacy, which forms and promotes the brand of certain elements of state culture, such as language, cinema, etc. through an extensive network of institutions which include Francophonie, Alliance Francaise and Campus France. The author also draws conclusions about the peculiarities of the impact of soft power policy on Ukrainian-French relations.

Keywords: France, soft power, French Institute, International Francophonie, Alliance Francaise and Campus France.

46p. Bibliography: 44 units.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ.....	
1.1. Франція - лідер Європи.....	7
1.2. Постколоніалізм у зовнішній політиці держави.....	10
1.3. Франція як одна з опор ліберально-демократичного світу.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ «SOFTPOWER» У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ.....	
2.1. Форми використання інструментів м'якої сили у зовнішній політиці Франції.....	16
2.2. Інституційний вимір м'якої сили французької зовнішньої політики.....	18
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ «SOFTPOWER» НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКИХ ВІДНОСИН.....	
3.1. Участь України у Міжнародній організації Франкофонії.....	29
3.2. Функціонування Французького Інституту в Україні.....	31
3.3. Співробітництво з Alliance Francaise та Campus France.....	35
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	42

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Концепцію французької м'якої сили найбільш влучно характеризує фраза глави Французького інституту в Лондоні Бертрана Бухвальтера: «Культура - це політика» (*Laculture, c'est la politique*). На сьогодні, м'яка сила Франції є одним з базових інструментів, який використовується державою на міжнародній арені задля контролю питань національної та регіональної безпеки, популяризації власної культури, укріплення національної ідентичності, поширення демократичних цінностей, а також формування іміджу держави на міжнародній арені. Починаючи з 2007 року Франція почала створювати послідовну і гнучку мережу національних установ та розширювати кола потенційних партнерів, які були б зацікавлені у співпраці на національному та міжнародних рівнях у сферах розвитку культури, освіти і науки, а також громадянського сектору. Особливого розвитку дана тенденція почала набувати після прийняття нового закону від 27 липня 2010 року, відповідно до якого у 2010 році було створено мережу національних закладів, які відомі у всьому світі під назвою «Institut Français».

Тим не менш, тези, що висвітлені вище, мають і своїх супротивників, які вважають, що м'яка сила, культурна дипломатія тощо є міфом, а у випадку із Францією не мають майбутнього взагалі, оскільки роблять державу «заручницею» власного іміджу та заганяють державу в межі категорій мислення, відповідно до яких буде неможливе використання інструментів жорсткої сили у майбутньому. На додачу існують думки стосовно того, що наявна міграційна криза як в Європейському Союзі в цілому, так і Франції зокрема, безпосередньо пов'язані із інструментами м'якої сили, що використовуються в політиці.

Все це актуалізує потребу у дослідженні даного питання як на рівні академічних кіл так і практичної діяльності політики. Дане питання є актуальним і для України, оскільки інтеграція в європейський простір робить

інструменти м'якої сили невід'ємною частиною зовнішньої політики і дослідження французького досвіду може бути корисним з точки зору розбудови вітчизняної стратегії.

Об'єкт дослідження – м'яка сила у зовнішньополітичній стратегії Франції.

Предмет дослідження – особливості імплементації м'якої сили у зовнішній політиці Франції.

Метою дослідження є аналіз особливостей імплементації стратегії м'якої сили у зовнішньополітичному курсі Франції.

Мета дослідження обумовлює виконання низку наступних **завдань**:

- проаналізувати особливості зовнішньополітичного курсу Франції на сучасному етапі;
- дослідити механізми м'якої сили, які використовуються Францією у впровадженні зовнішньої політики;
- проаналізувати вплив м'якої сили на розвиток україно-французьких відносин.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період закінчення холодної війни і до сьогодні, де нижня межа обумовлена трансформацією міжнародного середовища та необхідністю адаптації нових інструментів політики держави, а верхня – необхідністю аналізу актуального стану речей.

Географічні межі дослідження мають глобальний характер, що обумовлено особливостями зовнішньополітичного курсу держави. Тим не менш, буде зроблено акцент на Україні, як одній із держав, на яку спрямована стратегія м'якої сили Франції.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Фактичний матеріал наукової роботи має достатньо високе теоретичне значення у вивченні м'якої сили у зовнішній політиці Франції, її поточний стан, характеристика, особливості та значення для позиціонування на міжнародній арені, що є важливим для комплексного вивчення даного явища.

Практичне значення даного наукового дослідження є актуальним для аналітичної діяльності, мета якої проаналізувати м'яку силу як зовнішньополітичний курс Франції на міжнародній арені.

Апробація. Публікація робіт у нижченаведених збірниках:

- Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса 11.11.2019 ««Глобальна мережа інститутів» як інструмент реалізації культурної дипломатії Франції»;
- Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса 15.05.2020 «Імідж сучасної Франції як елемент «Soft power» держави на міжнародній арені»;
- Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса 28.04.2020 «Міжнародна організація франкофонія у просуванні іміджу Франції та реалізації політики «Soft Power»;
- Міжнародна наукова конференція «Травневі студії 2020: історія, політологія, міжнародні відносини» 12.06.2019 «Культурна дипломатія у зовнішній політиці Франції на сучасному етапі»;
- Міжнародна наукова конференція «Травневі студії 2020: історія, політологія, міжнародні відносини» 07.05.2020 «Франкофонія у зовнішньополітичному курсі сучасної Франції»;
- Міжнародна наукова конференція «Травневі студії 2020: історія, політологія, міжнародні відносини» 01.09.2021 «Діяльність французьких інституцій «soft power» в Україні».

Структура та обсяг бакалаврської роботи відповідає меті та поставленим завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ

1.1. Франція– лідер Європи

Розвиток європейських держав у 21 столітті неможливий без ключових держав Європи, тобто тих, у яких спостерігається найбільш бурхливий прогрес у політичній, економічній, військовій, науковій, культурній та інших сферах. До числа таких держав входить і Французька Республіка. На даний момент Франція вражає своїми показниками у європейських та світових рейтингах. Наприклад, за прогнозованим світовим рейтингом ВВП 2019-2024 Франція займає 7 місце. У цьому рейтингу з усіх європейських держав вона поступається лише Німеччині. Згідно з статистикою Франція входить до топ-10 найбільших економік за рівнем ВВП, знаходячись поряд з США, Великою Британією, Китаєм, Японією, Німеччиною, Індією, Бразилією, Італією, Канадою. За кількістю населення Франція знаходиться на 4 місці після Російської Федерації, Німеччини та Великої Британії. Також Французька Республіка займає 9 місце за кількістю щасливих людей. Найбільш вигідним для Франції є те, що вона займає 1-ше місце у сфері туризму, так як найчастіше туристи відвідують саме Францію. Економічна привабливість Франції процвітає і залучає все більше іноземних інвесторів. Згідно з щорічним рейтингом АТ Kearney, Франція розмістилась у “Топ-5” найпривабливіших держав для найбільших міжнародних інвесторів. Франція є сьомою за величиною економікою у світі після США, Китаю, Японії, Німеччини, Індії та Великої Британії. Це також другий за величиною ринок в Європі, який має понад 67 мільйонів споживачів. У Франції знаходяться 29 з 500 провідних світових підприємств.

Французька економіка виходить за рамки відомих економічних секторів розкішних товарів та агропродовольчих товарів, але також має

потужні банківські та страхові сектори, а також енергетику та автомобілебудування [27].

Франція має багато активів:

- високорозвинену інфраструктуру та мережі, що ставить її в основу європейської та світової економіки;
- конкурентні ціни на світовому ринку;
- кваліфіковану, продуктивну робочу силу;
- відомі креативні та дизайнерські навички та розробки;
- багату і різноманітну культуру;
- ефективну та доступну систему охорони здоров'я;
- якісну вищу освіту.

Все це формує позитивний імідж Франції. Усі ці переваги приваблюють іноземців до Франції, будь то для інвестицій, подорожей, навчання чи життя, а також заохочують іноземних інвесторів та талантів обирати Францію для розвитку своїх проєктів. Понад 28 000 іноземних компаній мають приміщення у Франції, де працюють майже 11% усієї французької робочої сили. На тлі зростаючої глобалізації подальше підвищення французької привабливості є пріоритетом для уряду Франції[34].

Всі вищезгадані здобутки Франції свідчать про формування як ззовні так і всередині позитивного іміджу даної держави. У сучасному світі саме формування іміджу для Франції перетворився в не менш важливий фактор міжнародної політики і економіки, ніж природні ресурси, людський або науково-технічний потенціал держави. Політичні та економічні відносини - це сфера, де роль відіграють не тільки об'єктивні, а й суб'єктивні, психологічні та інформаційні фактори. Тут французи використовують технології:

- політичного маркетингу, тобто першочерговим завданням є дослідження через, наприклад, соц. мережі уявлення людей про політика, вивчення ідеального образу політика та розробку плану,

завдяки якому народ буде підтримувати саме його, використовуючи політичну рекламу, політичну агітацію, стимулювання політичних дій, активну політичну поведінку;

- брендингу;
- іміджмейкерства.

Сучасна Франція не тільки впливовий гравець на світовій арені, а й історичний культурний центр, держава з автентичною культурою. Тут давно усвідомили, що імідж держави - це капітал в сучасну епоху і, як наслідок, найважливіший інструмент забезпечення інтересів країни на міжнародній арені, а також в економічній і політичній сферах. І не дивно, що держава активно використовує технології національного брендингу.

У 2018 році Індекс національних брендів GfKNationBrands опублікував рейтинг країн, відповідно до якого Франція посіла четверте місце. У цьому рейтингу Франція позиціонується як держава з високим рівнем освіти, яка стоїть на другому місці за динамікою розвитку міст, культури і туризму. Працюючи над створенням власного бренду, Франція реалізовує проекти у різних сферах, підвищуючи при цьому свою конкурентоспроможність. Наприклад, найновішою подією, пов'язаною з брендингом Франції, є те, що Париж представив нове грайливе лого. Дизайнерське агентство «CarteNoir» створило нову візуальну айдентику міста. Логотипом став кораблик, історичний знак столиці Франції. “Париж гордий, Париж гарний, Париж багатонаціональний” - логотип Парижа написаний великими літерами, символізуючи невмирущу світову столицю[37, 33].

Просуваючи свою державу у різних сферах за кордоном, Франція повноцінно може вважатись одним з лідером у Європі, по-перше, маючи та рекламуючи свій позитивний імідж для багатьох держав-сусідів та європейських держав, а, по-друге, створюючи та реалізуючи різні проекти міжнародного характеру. Щоб не залишати свою державу без уваги інших європейських держав французи вже розробили цілу низку виставок на 2020 - 2021 роки : SIAL Paris 2020 року - найбільша в Європі виставка продукції

харчової промисловості; BijorhcaParis 2020 - міжнародна виставка ювелірних виробів і подарунків; Maison&Objet (M&O) - міжнародна виставка-ярмарок присвячена моді і стилю життя; Vivez Nature Paris - міжнародна виставка Vivez Nature Paris 2020 екологічного сільського господарства, екології і природних продуктів; International Conference On Economics, Business And Management - міжнародна конференція з економіки, бізнесу та менеджменту [3].

Безумовно Франція звертає багато уваги на культурні та наукові проекти. Наприклад, 19 листопада 2018 року прем'єр-міністр ЕдуарФіліпп представив план “Виберіть Францію”, метою якого є зробити Францію більш привабливою для міжнародних студентів та підвищити видимість французької системи вищої освіти за кордоном. Також був наданий бюджет у розмірі 10 мільйонів євро на покращення прийому для іноземних студентів у державні установи під наглядом міністерства, що відповідає за вищу освіту: 5 мільйонів на покращення послуг прийому та 5 мільйонів у рамках заклику до фінансування проектів [22].

1.2. Постколоніалізму зовнішній політиці держави

Для того, щоб зберігати, підтверджувати та поширювати свій позитивний імідж, Франції потрібно взаємодіяти не тільки з європейськими чи великими державами світу, а й інтегрувати свої сили до слабших держав. У цьому випадку найкращим варіантом для Франції є допомога та співробітництво з її колишніми колоніями (здебільшого це африканські держави). Увага Франції до Африканського континенту також пояснюється її економічними і стратегічними інтересами: запаси таких корисних копалин, як нафта і уран, в Сахарі і Сахеле досі представляють особливу цінність для Французької Республіки.

У 21 столітті інтеграцію Франції у її колишні колонії держава проводить завдяки діям у військовій, культурній, науковій та економічних сферах. Завдяки цьому вона може зберігати свій вплив на тих територіях.

Найбільш відомими є її втручання у військові дії, які відбувались в Африці. Президент Франції Франсуа Олланд в грудні 2013 року, отримавши підтримку ООН, підписав указ про початок операції «Сангаріс» в ЦАР, спрямованої на врегулювання політичної кризи в цій державі. Спочатку, в розпал політичної кризи в ЦАР були задіяні 2 500 військових, проте згодом їх число було скорочено до 900. Після того, як в Парижі офіційно заявили про завершення операції «Сангаріс» в Центральноафриканській Республіці (ЦАР), Франція залишила невеликий військовий контингент в ЦАР для навчання військових цієї держави. Також була операція «Сервал», яка почалася в січні 2013 року за проханням уряду Малі і націлена на захист цивільного населення, що зазнавав негативного впливу через кризу між урядом і збройними групами на півночі країни, а також для знешкодження сепаратистів. Операція завершилася в липні 2014 року, і на її зміну прийшла операція «Бархан» [26].

Франція працює разом із африканськими країнами у сферах безпеки та боротьби з тероризмом, особливо в регіоні Сахель, підтримуючи G5. Безпека африканських країн є важливим питанням для Франції – оскільки мир і безпека в Африці є основними чинниками для стабільності у Франції.

Франція також сприяє безпеці Африки, розробляючи програми співробітництва у галузі безпеки та оборони у ряді країн. Надаючи поради, навчання та знання, вона підтримує співпрацю між африканськими країнами у галузях, починаючи від кібербезпеки до морського піратства.

Іншим аспектом впливу на колишні колонії є те, що Франція є важливим торговим партнером для Африки і є другим за величиною експортером на континент. Щоб посилити свою присутність, французькі компанії інвестують значні кошти в Африку:

- понад 1100 французьких груп, представлених в Африці, мають понад 2109 філій;
- Франція є одним з найбільших «роботодавців» у Північній Африці: майже 470 000 робочих місць;

- в Анголі французький бізнес відповідає за створення понад 25 000 прямих і непрямих робочих місць і понад 17 000 робочих місць в Кот-д'Івуарі.

Французький бізнес активно прагне позитивно впливати на африканське суспільство. Більшість із них надають внутрішні програми професійного навчання для своїх працівників. Вони спрямовані на дотримання міжнародних екологічних, соціальних стандартів та стандартів безпеки, а також на просування кращих практик щодо якості. Враховуючи соціально-екологічні наслідки їхньої діяльності, те, що зараз присутнє у всіх секторах, дає значну порівняльну перевагу у все більш конкурентному контексті.

Найбільшу активність Франція проявляє у сферах культури та науки. По всій Африці Франція підтримує академічну, наукову та дослідницьку співпрацю. Французький уряд підтримує, наприклад, появу кампусів, пропонуючи програми, організовані спільно французькими та африканськими університетами. Він підтримує розробку високоякісних навчальних курсів, керованих економічним попитом, заохочує програми наукової співпраці та сприяє навчанню вчителів, а також інтеграції цифрових технологій у педагогічну практику.

Франція застосовує різноманітні інструменти регіонального та двостороннього співробітництва. Розвиток міжвузівських партнерських відносин сприяє підвищенню міжнародної конкурентоспроможності та взаємовиробництва вищих навчальних закладів Франції та Африки. Мета, яку поставив президент Франції - подвоїти кількість партнерських відносин між французькими та африканськими установами до 2022 року.

Для цього Франція має різноманітні інструменти та процедури співпраці з державами-партнерами:

- підтримка у 2019 році майже 25 проєктів вищої освіти та наукових досліджень через інструмент фінансування Міністерства Європи та закордонних справ: Фонд солідарності інноваційних проєктів, громадянських

товариств, франкофонії та людського розвитку або FSPI. Ці проекти допомагають забезпечити якісні навчальні курси, які відповідають потребам місцевого ринку праці, але також сприяють розбудові потенціалу закладів та персоналу вищих навчальних закладів держав-партнерів;

- на вимогу надаються університетські вчені, міжнародні технічні експерти, розміщені в посольствах Франції, а також у міністерствах та університетах Африки за запитом. Ці ресурси допомагають зміцнювати національні системи вищої освіти в Африці, і вони розгортаються разом із усіма зацікавленими партнерами, включаючи французькі урядові установи (Agence Française de Développement, Expertise France, Міжнародний центр освітніх досліджень тощо);

- підтримка регіональних університетських центрів передового досвіду, таких як F'SATI і F'SAGRI в Південній Африці, Національна політехніка Інституту Фелікс Хофует-Боні в Кот-д'Івуарі, школа 2iE в Буркіна-Фасо або Ecole Polytechnique Yaounde;

- просування вищої освіти у Франції через мережу 32 офісів Campus France по всьому континенту для сприяння мобільності студентів.

Французький уряд намагається збільшити мобільність африканських студентів у Франції та французькі програми в Африці. Розробка програм за кордоном є основою міжнародної політики французьких установ. Франція підтримує ці ініціативи, створені у партнерстві з африканськими установами, які сприяють обміну досвідом та створенню інноваційних курсів, що доповнюють місцеві програми. Кілька проєктів розробляються по всьому континенту, включаючи центр Франція-Кот-д'Івуар, який почав працювати 18 жовтня 2018 року, який об'єднує 56 курсів для африканських студентів, та кампус Франція-Сенегал, який з осені 2019 року запропонував 17 програм у партнерстві з вищими випускними школами Франції. Ці університетські центри дозволяють африканським студентам отримувати подвійні дипломи, видані спільно французькими та африканськими установами, продовжуючи навчання в Африці.

Франція також впроваджує яскраве наукове співробітництво. У Франції є шість французьких науково-дослідних інститутів в Кенії, Ефіопії, Південній Африці, Нігерії та два в Судані. Ці інститути виступають платформою для дискусій та контактів між дослідниками археології та гуманітарних та соціальних наук. Зараз існує багато проєктів наукової співпраці, які допомагають нарощувати потенціал для наукових досліджень та створювати регіональні центри розвитку кваліфікації [35].

1.3. Франція як одна з опор ліберально-демократичного світу

Однією з держав-носіїв ліберально-демократичних цінностей є Французька Республіка. Вона є неподільною, світською, демократичною і соціальною республікою. Влада ґрунтується на суверенітеті народу, який виражається у загальному виборчому праві, що поширюється на всіх французьких громадян старше 18 років. На багатьох громадських будівлях можна побачити напис «Свобода, Рівність, Братерство». Ці слова є девізом Французької Республіки.

Наприклад, Конституційна рада Франції починаючи з 70-тих років створила своїми рішеннями чи уточнила практично нову Декларацію прав і свобод, так як в тексті Конституції 1958 року міститься лише положення про права людини і принцип національного суверенітету. Релігія є у Франції приватною справою індивіда. Кожна людина може сам вибирати свою віру або не мати такої. Держава дотримується свободи культу і поважає всі вірування, за умови, що вони не порушують громадського порядку. Держава не залежить від релігій і стежить за дотриманням принципів терпимості і свободи. Французька мова є однією з основ національного єдності. Її знання, таким чином, життєво необхідно для успішної інтеграції і встановлення контактів з навколишнім населенням. Франція офіційно декларує відданість демократичним цінностям поваги культурних, расових, мовних, конфесійних та інших відмінностей, а політичний істеблішмент Франції проголошує

необхідність будувати освіту за моделлю «республіканської рівності», використовувати виховання і навчання як інструменти інтеграції суспільства [4].

У своїй церемоніальній промові Емануель Макрон наголосив на тому, що світу потрібно те, чому Франція завжди вчила : прагнення до свободи, рівність та братерство.

Для Франції є пріоритетними права людини, і вони визначаються як невід’ємні права всіх людей, незалежно від громадянства, місця проживання, статі, етнічної чи національної приналежності, кольору шкіри, релігії, мови або будь-якого іншого аспекту; вони охоплюють широкий і різноманітний спектр питань. Захист прав людини, закріплений в Загальній декларації прав людини, знаходиться в центрі діяльності Організації Об’єднаних Націй, яка нагадує, що ці права універсальні, неподільні, взаємозалежні і взаємопов’язані (Всесвітня конференція ООН). Згідно з преамбулою французької Конституції, ці права - частина основоположних цінностей Французької Республіки. Їх дотримання лежить в основі французької демократії і зобов’язань Франції в Європейському Союзі і в міжнародних організаціях. Ці зобов’язання втілюються в політичні і дипломатичні дії на національному, європейському і міжнародному рівнях, поєднуючись з наданням підтримки і співпрацею з пріоритетних напрямів. Франція особливо активно докладає зусиль з наступних питань у світі: скасування смертної кари, боротьба з безкарністю, насилля, дотримання прав жінок, боротьба з вербуванням, а також боротьба з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Ця діяльність здійснюється спільно з міжнародним співтовариством, а також з французькими та закордонними НУО. Не обмежуючись цими питаннями, французька дипломатія прагне своїми діями в рамках багатосторонніх та двосторонніх відносин боротися з порушеннями прав людини, де б вони не відбувалися.

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ «SOFTPOWER» У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ

2.1. Форми використання інструментів м'якої сили у зовнішній політиці Франції

Франція дуже пишається своєю історією та культурою. Вона організовує та проводить європейські і міжнародні фестивалі, виставки, проєкти, форуми та інші культурні заходи. Завдяки цьому здебільшого і формується імідж Франції за кордоном. За допомогою використання такого специфічного інструменту досягнення політичних цілей, як культурна дипломатія, держава може не тільки підвищити ефективність зовнішньої політики, а й сформувати позитивний імідж власної держави, уряду, політики як в міжнародному політичному середовищі, так і серед світової громадськості.

Для підтримання іміджу своєї держави французи системно включають між культурне співробітництво у зовнішню політику Франції. Французька Республіка в умовах глобальних зрушень прагне позиціонуватись у світі як індустріально і технологічно розвинута держава з прогресивною внутрішньою та зовнішньою політикою, як мультикультурне суспільство, в якому забезпечуються культурна самобутність та різноманіття різних етнічних спільнот.

Французький культурний чинник сприяє формуванню позитивного іміджу держави та поширенню інформації про неї, що, зрештою, призводить до розвитку довго тривалих відносин і в інших сферах міждержавного співробітництва. Результатом цього стає відкриття установ за кордоном, які будуть свідчити про міжнародне співробітництво, поширюючи інформацію про Франції для інших держав світу.

Складовими поширення культури виступає популяризація мистецтва, музики, танців, звичаїв, кіноматографії, проведення міжнародних виставок,

освітніх обмінів, створення освітніх програм для поширення за кордоном. Крім того, необхідно зазначити, що одним із засобів також є реалізація культурних та мовних програм за кордоном, представлення стипендій та грантів, проведення різноманітних конференцій та семінарів, що допомагають залученню учасників до вивчення тієї чи іншої країни.

Для реалізації культурної дипломатії держави створюють інститути, а країни, які покладають великі сподівання та сили у культурну дипломатію – навіть цілі мережі інститутів по всьому світі. Держави не забувають пропагандувати своїх видатних діячів, щоб вони давали гастролі на іншій території. Все частіше проводяться «Дні культури», під час яких популяризують свою культуру, проводячи відкриті заходи, читаючи та видаючи книги про історію держави, організовуючи зустрічі з видатними особами культури.

Безсумнівно, що ефективність цих всіх засобів залежить від рівня розвитку власної сфери культури. Тобто, держави повинні, насамперед, повністю забезпечити розвиток та вияв поваги до рідної культури.

Освітні програми, обміни та стипендії – ще один з важливих засобів ведення культурної дипломатії та формування іміджу, адже викликає зацікавленість у молоді. Наприклад, стипендії фонду Конрада Аденауера, програма «Journalisten International», британські урядові стипендії Chevening, Швейцарські федеральні стипендії, дослідницька програма у Франції «Odyssee 2015», програма обміну для майбутніх лідерів (FLEX), стипендії ім. Фулбрайта для навчання в університетах США, програма ім. Г. Гамфрі і т.д.

Отже, культурні програми обміну, робота фондів, кінематографія із пропагандою культурних цінностей суспільства стали вагомим арсеналом для формування іміджу Франції та, звичайно ж, успішної реалізації культурної дипломатії. Безперечно, що спеціальні установи (фонди, організації), вирішуючи завдання інтенсифікації культурної взаємодії, опосередковано сприяють і вирішенню політичних завдань. Зважаючи на це,

культурні інституції повинні отримувати всебічну підтримку від держави, зокрема – матеріально-технічне та кадрове забезпечення, для того, щоб прогресувати на міжнародній арені.

2.2. Інституційний вимір м'якої сили французької зовнішньої політики

Міністерство культури Франції несе відповідальність за сприяння розвитку культурної діяльності. Вона є настільки відомою та поширеною, що навіть місцеві органи влади та різноманітні асоціації також фінансують різноманітні культурні заходи всередині держави та за кордоном. Важливість, що надається культурі, відображається на значному збільшенні грошових витрат та персоналу, що працює у цій галузі, та зростанні галузей, що мають відношення до культури (музики, видавничої діяльності, технологій мовлення). Близько третини населення належить до якоїсь форми культурного об'єднання. За кордоном французька культура пропагується через роботу послів, політиків, радників, аташе та безпосередньо через представників культури (співачи, художники, архітектори, скульптори і т.д.). Французькі інститути пропонують проведення безкоштовних лекцій, ініціюють проведення курсів французької мови, поширюють французьке книговидавництво. Є також асоціації, що забезпечують міжнародні зв'язки, такі як Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (UNESCO) та Міжнародна асоціація викладачів французької мови, штаб-квартири яких розташовані в Парижі [43].

Франція має різноманітні внутрішні культурні інституції, які знаходяться практично у всіх містах держави. Підтримку та заохочення до культурних заходів усіх видів надає велика кількість музеїв, художніх центрів та галерей, багато з яких є під наглядом міністерств. Наприклад, неабияке значення мають відомі французькі музеї.

У Франції знаходиться близько 1200 музеїв, деякі з них приймають понад 1 мільйона відвідувачів щороку. Найбільш популярними є: Versailles, Louvre Museum, National Museum of Modern Art, Orsay Museum, Quai Branly Museum, Army museum, Carnavalet Museum, Great Gallery of Evolution, National Auguste-Rodin Museum, National Museum of the Orangery, Museum of modern art of the city of Paris, Centre Pompidou. Одного разу відвідавши їх, туристи неодноразово ще подорожують до Франції [39].

У провінціях багато музеїв, які традиційно відображають діяльність свого регіону, поступово розширюються, реставруються та набувають національного значення. Однак саме у столиці – у Парижі – знаходяться основні музеї нації. Це Луврський музей, що містить одну з найбільших світових художніх колекцій, був реконструйований у кінці 20 століття. The Museed'Orsay, створений на колишньому залізничному вокзалі, містить чудову, велику колекцію мистецтва та артефактів 19-го та початку 20-го століття, та Національний центр мистецтва й культури імені Жоржа Помпіду, його архітектура, зосереджується на 20 столітті. У центрі є важлива бібліотека та медіа-колекція, а площа перед ним – сцена під відкритим небом для жонглерів, музикантів, вогнеборців та інших вуличних виконавців. Менші музеї, що часто містять значні приватні колекції, численні. Наприклад, Мармоттан, Коньяк-Джейта Оранжерія. Окрім великих музеїв, Великий палац та Палац Петті регулярно пропонують місця для важливих виставок, а багато національних інститутів пропонують французам можливість оцінити твори різних культур. Особливо важливими в цьому відношенні є Музей арабського світу та Музей африканських та океанічних мистецтв.

Важливим та цінним є те, що Франція піклується про розвиток мистецького творіння. Підтвердженням цього є те, що 30 вересня 2015 року був прийнятий законопроект про захист мистецької свободи, прийнятий Національною асамблеєю Франції. Цей закон зазначає, що «мистецьке

творіння є вільним», і відповідальним за захист свободи художнього самовираження та поширення є уряд держави [21].

Звичайно, щоб поширювати та пропандувати свою культуру, свої особливості та цінності величезний вклад роблять французьке телебачення, радіо та преса.

У 1989 році соціалістичний уряд утворив Вищу аудіовізуальну раду (Conseil Supérieur de l'Audiovisuel; CSA) для нагляду за радіо і телебаченням та забезпечення свободи мовлення. Основними завданнями якої є:

- зробити телебачення доступним для всіх, особливо для глухих;
- забезпечення представництва різноманітності французького суспільства в аудіовізуальних ЗМІ, які повинні представляти образ, що відповідає дійсності Франції сьогодні [25].

Телебачення зробило вагомий внесок у культурне життя. Є три телевізійні канали, що контролюються державою, і понад 100 приватних. Понад три чверті населення переглядають телебачення в середньому 22 години на тиждень. Програми різноманітні, містять ряд якісних дискусій, інтерв'ю та документальних репортажів, а також широке поєднання вікторин та естрадних шоу і драм.

Незважаючи на те, що воно значною мірою затьмарене телебаченням та відео, радіо все ще має культурний вплив. Дві агенції, якими керує Радіо Франція-France Culture та France Musique-забезпечують основну частину культурних програм, але на них звертають не так багато уваги. У 2020 році найбільшими радіостанціями є станції, такі як France Inter, France Culture, RTL, Europe 1, які все частіше вдаються до поєднання популярної музики, новин, вікторин та ток-шоу. Менші приватні станції обслуговують спеціалізовані інтереси - наприклад, Radio Notre-Dame (релігія) та Radio Classique (класична музика). Популярні музичні станції, такі як Fun Radio та Skyrock, швидко розвиваються. Однак з 1994 року, з метою захисту

французької культури, такі станції зобов'язані присвячувати 40 відсотків своїх плейлистів пісням французькою мовою [38].

Також книговидавництво має давню історію та міцну традицію у Франції. Французька преса у формі рецензій та інформаційних аркушів бере свій початок ще на початку 17 століття. Однак, не минуло ще 150 років з моменту прийняття акту у 1881 році, який дозволив отримати більше свобод, преса почала значно розширюватися. На початку Другої Світової війни, Франція запропонувала близько 30 щоденних газет, багато з національних дописів і більшість із чіткою політичною приналежністю. Кількість газет, а також періодичних видань різко скоротилася після війни, в деяких випадках з політичних причин, а в інших внаслідок поглинань та конкуренції з боку телебачення. У 1944 році був заснований паризький “ Le Monde”, який став найінформованішою та найвпливовішою із сучасних французьких газет. Інші впливові та широко розповсюджені французькі щоденники включають Le Figaro, Liberation та France-Soir. Серед менших щоденників - римо-католицький La Croix l'Evenement і комуніст L'Humanite. У 1950-х ілюстровані журнали почали поширюватися (повторюючи тенденцію 1930-х років); деякі з них були популярними журналами загального інтересу, а деякі спрямовувались на конкретні ринки, такі як Elle, Marie-Claire , Vogue Paris для жінок та L'Express , Le Point та Le Nouvel Observateur , які є політичними.

Всі вищезазначені приклади є внутрішніми культурними інституціями, які сприяють поширення та розвитку культури усередині держави. Вони є дуже важлими, адже культура та імідж Франції формується, перш за все, у суспільстві, щоб потім престижно зарекомендувати себе на міжнародному рівні.

Хоч і внутрішні культурні інституції є дуже важлими для формування та розвитку культури у французькому суспільстві, то безумно, що без зовнішніх культурних інституцій не було б можливе поширення її за кордоном, та завдяки яким не було б покращено процес формування іміджу Франції та міжнародній арені [30].

Одразу слід зазначити одну з найважливіших зовнішніх культурних інституцій – Французький Інститут – державна установа, відповідальна за зовнішні культурні зв'язки Франції. Його робота пов'язана з мистецтвом та інноваціями. Просуваючи французьку мову, він підтримує розповсюдження творів, художників та ідей, заохочуючи тим самим до кращого розуміння культурних питань.

Французький Інститут під егідою Міністерства Європи та закордонних справ та Міністерства культури робить активний внесок у культурну дипломатію Франції. Його проєкти та програми враховують місцевий контекст і базуються на унікальній здатності розгорнутись через широку мережу культурних послугу посольствах Франції, Французьких інститутів та Альянсі Франсез на п'яти континентах [31].

Французький Інститут допомагає збільшити вплив Франції за кордоном завдяки посиленому діалогу з іноземними державами та задоволенню вимог Франції через уважність, партнерство та відкритість. Французький інститут відстоює свободу вираження поглядів та різноманітність в умовах глобалізації, демонструючи свої вміння та досвід у просуванні французької культури у всьому світі. Це інструмент впливу, співпраці, центр експертизи та консультацій. Тісно співпрацюючи з французькою культурною мережею за кордоном, що включає 96 Французьких інститутів та понад 800 Альянсів Франсез (у тому числі 307 акредитованих Міністерством), місцево він працює під владою послів.

Французький Інститут підтримує дипломатичні стратегії Франції у таких сферах:

- сприяння міжнародним мистецьким обмінам;
- обмін французькими інтелектуальними творами;
- поширення французької кіно-та радіомовної спадщини;
- підтримка культурного розвитку країн Півдня;
- заохочення вивчення та поширення французької мови;

- розвиток культурного діалогу шляхом організації фестивалів і т.д.;
- заохочення міжнародної мобільності творців;
- координація та заохочення роботи з місцевими органами влади Франції за кордоном;
- сприяння культурному різноманіттю на європейському рівні за допомогою європейських та багатосторонніх партнерств;
- навчання та моніторинг кар'єри працівників з культурної мережі у всьому світі.

Не менш важливою для формування іміджу та поширенню французької культури залишається Агенція французької освіти за кордоном (AEFE). Агентство з французької освіти за кордоном виконує роль державної служби, яка забезпечує освіту французьких дітей, які проживають за межами Франції. Це також допомагає просувати французьку мову та культуру на міжнародному рівні та вибудовувати зв'язки між французькою та іноземною системами освіти. Основна мета AEFE - обслуговувати та просувати унікальну освітню мережу, що складається приблизно з 500 шкіл у 137 країнах [18].

AEFE управляє усіма людськими та фінансовими ресурсами, що надаються урядом для функціонування французьких шкіл за кордоном. Вона наймає, оплачує та перевіряє результати роботи понад 6500 вчителів. Агенція реалізує інноваційну освітню політику, яка поєднує повагу до шкільних програм Франції та відкритість до мови та культури приймаючих країн.

AEFE організовує заходи, що об'єднують французькі та іноземні навчальні заклади. Вона висвітлює спільні освітні проекти, ініційовані школами.

Також Агенція французької освіти за кордоном надає французьким сім'ям підтримку плати за навчання у вигляді стипендій. Він присуджує майстер-стипендії винятковим іноземним студентам, які бажають навчатися у вищих навчальних закладах Франції.

Мережа AEFE, що базується в 137 державах, є головним надбанням, коли йдеться про підтримку французького бізнесу за кордоном та розвиток привабливості Франції. Ця підтримка заохочує присутність французького бізнесу та допомагає їм будувати стосунки з різними місцевими зацікавленими сторонами, як приватними, так і інституційними, часто у дуже конкретних умовах [41].

Розвиваючи та зміцнюючи французьку освітню дипломатію, мережа AEFE підтримує французьку економічну дипломатію. AEFE здійснює постійне навчання персоналу. Він надає консультаційні послуги в галузі викладання, освітніх та професійних консультацій, нерухомості та управління.

У зв'язку з ситуацією, яка склалась у світі через пандемію, директор AEFE звернувся до французьких ліцеїв у всьому світі. Під час свого виступу, 13 березня, він зазначив, що з моменту появи цього безпрецедентного кризису в галузі охорони здоров'я, діяльність Агентства зосередила два пріоритети:

- безпека та здоров'я студентів, працівників та сімей, насамперед, а також стурбованість тим, що французькі навчальні заклади не є центрами впровадження чи розвитку вірусу в країнах, де вони встановлені;
- створення системи безперервного навчання для школярів, які постраждали від закриття навчального закладу, 224 школи та середні школи були тимчасово закриті.

Напевно ще однією з найвідоміших у світі зовнішніх культурних інституцій є Campus France. Він підтримує привабливість французького сектору вищої освіти та сприяє його поширенню серед іноземних студентів [24].

Campus France знаходиться під спільним наглядом Міністерства Європи та закордонних справ та Міністерства освіти. Основними завданнями Campus France є:

- сприяння французькому сектору вищої освіти;
- організація рекламних заходів у Франції та за кордоном;

- заохочення та сприяння міжнародній мобільності студентів;
- підтримка партнерів у створенні та управлінні стипендіальними програмами (французькі та іноземні державні гранти);
- розробка та управління європейськими проектами, що сприяють міжнародній мобільності студентів;
- підготовка студентів до виїзду до Франції та підтримка їх під час перебування (адміністративні процедури, культурні заходи тощо);
- підтримка партнерів у розробці та вдосконаленні їх забезпечення для іноземних студентів;
- аналіз та моніторинг міжнародної мобільності;
- визначення та опис тенденцій та розвитку міжнародної мобільності студентів;
- розробка опитувань для підтримки міжнародних стратегій партнерів;
- управління та об'єднання партнерських мереж;
- об'єднання 365 вищих навчальних та науково-дослідних установ та їхніх представницьких організацій;
- підтримка діяльності установ та їхніх міжнародних стратегій розвитку;
- розвиток глобальної мережі Campus France.

Установа, що цілодобово поширює інформацію про Францію є Франція Медіас Монд (France Médias Monde) [28].

France Médias Monde об'єднує канал France 24, безперервний канал новин (французькою, англійською, арабською та іспанською мовами); RFI, всесвітнє радіо (французькою та тринадцятьма іншими мовами) та Монте-Карло Дуалія (радіо на арабській мові). Три канали транслюються з Парижу по всьому світу на 15 мовах. Журналістські групи та їхні мережі

кореспондентів пропонують слухачам, глядачам та користувачам Інтернету відкриту інформацію про світ та про різноманіття культур через газети, звіти, журнали та дебати. 66 представництв представлені серед працівників. Щотижня RFI, Франція 24 та Монте-КарлоДуалія збирають 176 мільйонів контактів (45% іноземними мовами), включаючи 129, 8 мільйонів глядачів і слухачів та 46,3 мільйона користувачів у цифрових середовищах (середній показник 2018 року). Три медіа групи об'єднують 65 мільйонів підписників у Facebook та Twitter (грудень 2018 року). France Medias Monde –головна компанія CFI, французького агентства з питань засобів масової інформації, і є одним з акціонерів загальнонаціонального французькомовного каналу TV5MONDE.

Отже, всі вищезгадані зовнішні та внутрішні культурні інституції мають надважливе значення для формування іміджу Франції закордоном. Внутрішні інституції є важливими для того, щоб у Франції розвивалось мистецтво, зберігались культурні цінності та збільшувалась обізнаність французів щодо культури Франції. Зовнішні культурні інституції відіграють вагомую роль у тому, щоб поширювати інформацію про Францію, її культуру, її мову закордоном, задля формування позитивного французького іміджу на міжнародній арені.

Формування іміджу Франції на міжнародній арені значною мірою залежить від діяльності багатьох французьких інституцій. Вони беруть на себе важку роль: формування та поширення позитивного іміджу Франції. Через свою діяльність вони співпрацюють з низкою інших держав, у результаті чого, наприклад, розміщують філії своїх інституцій у іноземних державах, що призводить до розширення культурної мережі Франції. До просування мови як національної гордості Франція відноситься серйозно, розглядаючи її як важливий елемент стратегічного розвитку.

І ось поєднання діяльності Франкофонії та культурної дипломатії приводять до формування іміджу Франції. Франкофонія є невід'ємним інструментом для формування міжнародного іміджу. Франкофонія–

міжнародна організація співпраці франкомовних держав світу, що об'єднує 54 держав. Французька Республіка на 80% фінансує бюджет даної організації. Франкофонія є досить політизованою структурою і яскравим підтвердженням того, що культура—це політика. Згідно Бейрутської декларації 2002 року (дев'ятий саміт глав держав та урядів-держав, що використовують французьку мову у загальному використанні), найважливіший принцип діяльності Франкофонії – діалог культур—був оголошений в якості головного чинника встановлення миру і боротьби з тероризмом і перетворився, таким чином, в політичний принцип. Зокрема, глави держав і урядів заявили: «Ми переконані, що діалог культур становить необхідну умову в пошуку мирних рішень і дозволяє боротися проти нетерпимості та екстремізму»[5, 8, 17, 44].

Робота Франкофонії зосереджена на чотирьох основних сферах:

- пропагування французької мови, її статусу та її значення у світі;
- сприяння використанню французької мови на дипломатичних аренах впливу;
- якісна освіта з французької мови та викладання французької мови як іноземної;

У 2020 році Франкофонія святкувала 50-тиріччя свого існування, і вона зробила та робить неабиякий внесок для формування іміджу Франції. Завдяки грамотній політиці, Франції вдалось об'єднати навколо себе не тільки колишні колонії, а й держави, які не мають ніякого відношення до французької мови. За допомоги Франкофонії Франція разом з Бельгією, Канадою та Швейцарією надає допомогу державам Африки. Також завдяки Франкофонії Франція зміцнює торгові, економічні та політичні зв'язки з державами Європи [36].

Поширення та закріплення мови в світі є основною задачею організації «Франкофонія». Звичайно, французьке керівництво завжди розглядало та продовжує розглядати культурний і мовний вплив як фактор, який впливає на

посилення політичного впливу Франції на міжнародній арені. Міжнародна організація «Франкофонія» використовується Францією для підтримки високого статусу французької мови на міжнародній арені, але перш за все Франція використовує цю мовну політику для посилення свого впливу в світі.

Завдяки цій організації французька мова – мова, яка використовується в багатьох міжнародних організаціях в Європі та Африці. Вона також визнана мовою «кохання та романтики». Тобто ось ці здобутки є одними з складових, які формують імідж Франції на міжнародній арені. Визнання та повага іноземними державами французької мови вже є позитивним фактором до формування іміджу Франції.

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ «SOFTPOWER» НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКИХ ВІДНОСИН

3.1. Участь України у Міжнародній організації Франкофонії

«Softpower» - один з найоптимальніших та найвигідніших шляхів ведення та побудови відносин Франції з Україною на даному етапі. Французька мова є гордістю для Франції, вона є одним з тих факторів, які допомогли Франції зарекомендувати себе як надійного партнера та державу з позитивним іміджем, адже французька вважається мовою такого витонченого та стародавнього слова як «дипломатія». Ще з середини 13 століття французьку мову почали використовувати як міжнародну, і до Першої світової війни вона залишалась єдиною офіційно визнаною мовою на міжнародній арені. Не варто стверджувати, що французька зберегла такий ж авторитет, який вона мала раніше, адже на даний момент поряд з нею стоять багато інших «конкурентних» мов, однією з яких є, насамперед, англійська. На сьогодні французи продовжують поширювати рідну мову і досить-таки вдало, зважаючи на кількість мов, які є широко використовуваними у світі. Наприклад, французька мова є офіційною мовою в Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу, офіційно визнана в 29 державах світу[1].

Франція уміло використовує «softpower» у співробітництві з Україною, і французька мова, культура виступають факторами «softpower», які впливають на імплементацію різних французьких культурних інституцій на території України, що виступають елементами «softpower». До таких установ відносяться, наприклад, МОФ, Французький Інститут, Альянс Францез, Кампус Францез.

Важливим фактом є те, що на основі цієї мови було створено всесвітньовідому Міжнародну організацію Франкофонії. Унікальність Міжнародної організації Франкофонії серед інших міжнародних організацій полягає у тому, що вона займається поширення тільки французької мови та

культури. Тобто на першому і єдиному місці в неї стоїть популяризація французької мови на міжнародній арені. Як відомо, це потужний інституційний механізм, присвячений просуванню французької мови та реалізації політичного, освітнього, економічного і культурного співробітництва в рамках 88 держав і урядів в Міжнародній організації Франкофонії (МОФ). На даний момент існування даної організації не можливе без участі Франції, що найбільше це можна аргументувати тим, що Французька Республіка фінансує її на 80%[8].

Україна приймає безпосередню участь у Міжнародній організації Франкофонія. Держава не є членом МОФ, але у 2006 році Україна стала спостерігачем у Міжнародній організації Франкофонії під час XI Саміту МОФ 28-29 вересня 2006 року у Бухаресті.

У рамках культурно-освітньої діяльності МОФ слід також виділити функціонування Міжнародної федерації викладачів французької мови, що нараховує понад 70 000 педагогів, що входять до 165 асоціацій; діяльність мережі цифрових кампусів, що нараховує 29 відділень та 11 інформаційних центрів, з яких 6 розміщені в Україні[7].

21 березня 2018 року міністр закордонних справ України Павло Клімкін та міністр освіти і науки України Лілія Гриневич оголосили про проведення Року французької мови в Україні. Це сталося в рамках Тижня французької мови та франкофонії в присутності 15-ти послів країн, які мають статус члена або асоційованого члена в Міжнародній організації Франкофонії (МОФ). З вересня 2018 до серпня 2019 року Україна спільно з партнерами з франкомовних держав здійснила кілька сотень проєктів і заходів, присвячених французькій мові, які проходили по всій країні і представляли такі різноманітні галузі, як культура, освіта, спорт і економіка. Ці заходи проходили у форматі фестивалів, спектаклів, семінарів, форумів, концертів, конференцій, конкурсів та безлічі інших заходів. Основними цілями даних проєктів є підвищення інтересу до французької мови та цінностей, носієм яких є франкофонія; поширення іміджу французької; підтримка

ініціативності та активізація співпраці; розвиток відкритості зовнішньому світу, зокрема, шляхом розширення співробітництва з вищими і середніми навчальними закладами франкомовних держав[12].

Суттєвим є той факт, що МОФ підтримує Україну у контексті агресивних дій Російської Федерації. Вона засуджує будь - яке порушення територіальної цілісності та суверенітету України, будь – які прояви зовнішнього втручання, спрямовані на підриг територіальної цілісності і суверенітету України та дестабілізацію ситуації в державі та не визнає референдум 2014 року у Автономній Республіці Крим.

На даний момент опрацьовується можливість участі України у програмі «Французька мова у дипломатичному та міжнародному житті», яка передбачає вивчення французької мови українськими держслужбовцями, які працюють або планують працювати у сфері міжнародних відносин. Передбачається, що цією програмою, яка розрахована на 4 роки, буде охоплено близько 100 українських держслужбовців, 5-та частина з яких - дипломати. Так, наприклад, у Старсбурзі вже функціонує дана програма, під час якої студенти вивчають французьку мову в галузі дипломатії. Її зміст тіснопов'язаний з культурним та інституційним життям міста Страсбург. Студенти набувають спеціальних лінгвістичних та соціокультурних навичок, а також знань про європейські інституції та відносини, пов'язані з ними. Викладання мови зосереджується на галузях міжнародних відносин, міжнародного права та політичних наук. Також освітні заходи доповнюються культурними заходами, наприклад, екскурсії європейськими установами[7, 20].

3.2. Функціонування Французького Інституту в Україні

Іншою інституцією, що, насамперед, впливає на застосування «softpower» здебільшого у внутрішньому середовищі України, а не у зовнішньому(як у МОФ) є Французький Інститут в Україні. Це установа, що

знаходиться в столиці України (Києві) та підпорядкована Посольству Франції в Україні. Французький Інститут створений у 1994 році на основі міжурядової угоди Франції та України. Мета Французького Інституту в Києві полягає у сприянні впливу французької мови та культури і в забезпеченні стійкої співпраці з діючими установами освітнього та культурного світу в Україні. Французький Інститут пропонує курси французької мови, які розраховані на дуже широку аудиторію (діти та дорослі), основною метою яких є навчання учнів французької мови відповідного рівня. Також надає підготовку до французьких іспитів (DELFI, DALFI, TEF, TEFAQ тощо). Ця установа має медіатеку з великим фондом франкомовних книг, доступних для громадськості. У цій медіатеці зібрані друковані, аудіовізуальні та електронні документи. Вона надає українським відвідувачам відкритий доступ до своєї мультимедійної документації про сьогодишню Францію.

Французький інститут в Україні при Посольстві Франції в Україні надає ефективне вивчення французької мови завдяки:

- викладанню мови високопрофесійними викладачами;
- інтерактивним курсам, що базуються на комунікативній методиці, в групах до 12 осіб;
- використанню сучасних французьких підручників;
- постійному контакту з франкомовним середовищем;
- можливості отримати дипломи або сертифікати, визнані французькими та франкомовними навчальними та професійними закладами (DELFI, DALFI, TEF, TEFAQ, TEF DA, TCF, DFA) [15].

У 2018 році Анн Дюрюфле, директор Французького Інституту в Україні (Франкі Бландо – виконавчий директор) і радник посла Франції з питань культури та співпраці заявила, що французьку культуру в Україні цінують, і їм дуже приємно, що в 2018 році МЗС України запропонувало організувати Рік французької мови в Україні [15].

Даний Інститут займається організацією та проведенням культурних заходів в Україні. «Французька весна» — це щорічний фестиваль, який Французький інститут в Україні організовує з Посольством Франції в Україні з 2004 року і який щорічно охоплює близько десяти міст України завдяки співпраці із мережею Альянс Франсез та місцевими партнерами, що мають відношення до французьких сфер діяльності [16].

За 16 років свого існування фестиваль став однією з головних культурних подій України й щосезону збирає навколо себе приблизно 50 000 відвідувачів та близько ста партнерів - державних та приватних, французьких та українських. Згідно з заявою, що було розміщена на офіційному сайті Французького Інституту в Україні захід «Французька весна – 2020» був перенесений через запровадження українським урядом ряду жорстких заходів для боротьби з Covid-19. Посольство Франції, Французький Інститут та мережа Альянс Франсез в Україні вирішили перенести дати проведення фестивалю «Французька весна-2020». Звичайно, підготовка до фестивалю була розпочата значно раніше, і гасло виглядало так : «Наша мета – Вас здивувати! Фестиваль «Французька весна» завжди охоплює проведення заходів таких сфер, як музичне мистецтво, танець, образотворче мистецтво, література, кіно, вуличне мистецтво, обміни та дискусії, дизайн і архітектура [14].

У 2019 році пройшов доволі вдалий захід і тривав з 30 березня до 26 квітня, включаючи такі події:

- 30 березня - відкриття «Французької весни» в Україні;
- 2 квітня - 15 квітня – виставка літографій Абея Панна;
- 3 квітня - джазовий концерт «Short trip»;
- 4 квітня – «Єврейське мистецтво» як культурний феномен.

Лекція Ігоря Гольфмана;

- 4 квітня - 10 квітня - фестиваль допрем'єрних показів;
- 9 квітня - концерт «Андре Жід та музика» струнного

квартету DANOS;

- 10 квітня - концерт «Засудження Фауста» Гектора Берліоза;
- 10 квітня - 12 квітня – Національний Чемпіонат України з кондитерського мистецтва;
- 11 квітня - 15 квітня - «Шарман Легран» Кіно та музика, ретроспектива Мішеля Леграна;
- 13 квітня -16 квітня- «Свої Вітрини. Кольори України»;
- 14 квітня - гала-концерт зірок за участі Леонор Болак та Франсуа Алю;
- 15 квітня - зустріч з письменником Жаном-Філіппом Ару-Віньо;
- 16 квітня - 16 травня – «На зв'язку». Графіка Кіри Проценко;
- 17 квітня- зустріч із письменницею Сільві Гранотье;
- 19 квітня - 20 квітня - концерт для двох клоунів;
- 19 квітня - «Рух малих тіл сонячної системи – астероїди супутники Землі»;
- 19 квітня - концерт ансамблю «Alternance»;
- 19 квітня - 20 квітня – «Довгіночі»;
- 20 квітня - 29 серпня- «Автономні зони поезії: розквіт слів»;
- 23 квітня - 24 квітня - зустрічі з ілюстраторкою та дизайнером Марі-Лор Крюші;
- 25 квітня – «Свідчення та кольори пам'яті. Як розказати подію»;
- 26 квітня – презентація стінопису від GoddoG [14].

Під час проведення «Французької весни – 2019» генеральними партнерами були: Банк «CreditAgricole», мережа готелів «Premier». Ексклюзивним партнером кінопрограми був UKRSIBBANK, офіційним партнером в Києві – LDC, офіційним авіаперевізником – AIGLEAZUR,

фармацевтичним партнером – THEA та багато інших французьких та українських партнерів. Захід проводився в Дніпрі, Запоріжжі, Івано-Франківську, Києві, Львові, Одесі, Рівному, Харкові та Чернівцях та налічував 50000 відвідувачів.

3.3. Співробітництво з Alliance Francaise та Campus France

Поряд з Французьким Інститутом в Україні знаходиться та функціонує Альянс Франсез, тому що організацією заходів у регіонах Французький Інститут займається через Альянс Франсез, тобто можна вважати, що це «установи-партнери».

Важливу роль у поширенні французької мови і культури у різних державах відіграє «Альянс Франсез» - культурний французький центр. Їхні відділення представлені у 140 країнах, які працюють під егідою посольства Франції у кожній країні. Зокрема в Україні функціонує 7 центрів: у Києві, Львові, Рівному, Одесі, Запоріжжі, Дніпропетровську й Харкові. Основними завданнями цих центрів є сприяння розвитку культурного розмаїття, знайомство з франкомовною культурою, організація й проведення курсів французької мови, підготовка до складання іспитів DELF, DALF.

Альянс Франсез активно та якісно проводить свою діяльність на території України. Підтвердження цього є те, що кожного тижня він публікує інформацію про ті чи інші заходи, які мають бути імплементованими. Наприклад:

- проведення 35-денного зимового супер інтенсиву французької мови;
- організація спецкурсу «Ділова французька» для всіх тих, хто бажає вдосконалити навички складання презентабельного резюме та мотиваційного листа;
- введення підготовки до DELF B2;

- проведення короткострокових навчальних програм профільної підготовки для викладачів та майбутніх викладачів французької, як іноземної мови[19].

Щорічно більше 500 000 людей всіх вікових категорій вивчають французьку мову в центрах Альянс Франсез та більше 6 млн чоловік беруть участь їхніх культурних заходах. Робота всіх центрів Альянс Франсез продовжує дотримуватись трьох пріоритетних напрямків:

- навчання французької громадян України;
- поширення знань про культуру Франції і франкомовних держав;
- сприяння культурному різноманіттю.

Схожим до діяльності Альянс Франсез є Кампус Франс - агентство, підпорядковане Міністерству Вищої Освіти та МЗС Франції, яке має на меті мобілізувати міжнародну студентську аудиторію, що обрала французьку систему освіти, та полегшити процедуру прийому іноземних студентів у Франції. Є 255 офісів і філій Campus France у 124 країнах світу. Понад 500 людей працюють там, щоб допомогти студентам, які бажають приїхати до Франції, продовжити вищу освіту. Керівники офісів Campus France чудово знайомі з вищою освітою та цільовою студентською аудиторією в державі, в якій вони перебувають. Вони підтримують та беруть участь у університетській співпраці між Францією та іншими країнами, ділячись своїми знаннями з консульськими органами Франції.

Офіси Campus France також можуть надати цінну допомогу французьким вищим навчальним закладам, які прагнуть розвиватися за кордоном.

Основним завданням офісів Campus France є просування французької вищої освіти для студентів держав, в яких вони проживають. Зокрема, можуть надавати інформацію про програми, що існують у Франції, допомагати студентам розвивати свої цілі та виконувати адміністративні процедури, необхідні для того, щоб вони стали реальністю. Мережа з 12

відділень Кампус Франс розташована по всій території України та надає українським студентам такі послуги:

- повна інформація про систему вищої освіти Франції та можливості підключення до цієї системи після навчання в Україні;
- індивідуальна допомога з вибором програми освіти;
- консультації з повсякденних питань, пов'язаних з улаштуванням на місці навчання [23].

Щороку всередині листопада Кампус Франс організує освітню виставку в Києві, під час якої українські студенти мають змогу дізнатись більше про французькі вищі навчальні заклади.

З урахуванням того, що одним з завдань Campus France є влаштування українських студентів на навчання у Франції, він безкоштовно консультує українських студентів на всіх етапах їхньої підготовки до навчання у Франції.

Мережа з 8 відділень Campus France розташована по всій території України: у Дніпрі, Запоріжжі, Львові, Одесі, Рівному та Харкові. Ці представництва працюють під егідою Французьких Альянсів в Україні. Фахівці проконсультують щодо всіх питань пов'язаних з освітою у Франції від розробки навчального проекту до фінансування перебування у Франції, а саме:

- нададуть детальну інформацію про систему вищої освіти Франції та можливості інтеграції до цієї системи після навчання в Україні;
- допоможуть з вибором програми освіти;
- нададуть роз'яснення з питань, які пов'язані з улаштуванням на місці навчання;

- проконсультують щодо оформлення документів на довгострокову студентську візу;
- обговорення технічних деталей заповнення та відправлення електронного досьє для подачі вашої кандидатури на 1 курс.

Тобто Campus France намагається надавати усю необхідну інформацію для українських студентів для того, щоб максимально детально та зрозуміло дати відповіді на питання, що стосуються навчання у французьких інститутах. Цим самим вони приваблюють українських студентів, надаючи відповіді на запитання практичного та теоретичного характеру та роблячи вступ до французьких вузів легшим.

Станом на 2021 рік ця структура вже активно займається імплементацією вебінарів для українських студентів про вищу освіту у Франції у форматі Zoom-зустрічі. Під час проведення таких онлайн-зустрічей вони охоплюють спектр важливих та актуальних питань:

- дистанційна освіта у французьких університетах;
- особливості подачі документів для навчання у французькі університети;
- підготовка документів для візового досьє, співбесіда Campus France.

Також на офіційному сайті зазначається, що протягом 11 – 18 січня тривав запис на іспити DELF-DALF Tout Public та DELF Junior, які проходили у лютому 2021 року, до котрих професіонали у галузі знання французької мови будуть готувати студентів.

ВИСНОВКИ

Незважаючи на зміни форми і змісту зовнішньої політики в різні історичні періоди, Французська республіка була і залишається доволі поступовою в контексті базових пріоритетів та векторів політики. Основу її зовнішньополітичного курсу можна сформулювати як трикутник «лідер Європи – опора ліберально-демократичного світу – постколоніальна політика» в центрі якого знаходиться Франція позиціонуючи себе у якості принципового гравця системи, який безпосередньо впливає на процеси формування порядку денного та прийняття основних рішень.

Дані пріоритети політики в сучасних умовах міжнародних відносин не лише потребують принципово нових підходів та інструментів до їх реалізації, а й накладають на державу певні обмеження, оскільки застосування стратегій економічного впливу ще можуть сприйматися сучасною міжнародною спільнотою як етичні і такими, що відповідають принципам і нормам міжнародного права, то застосування, наприклад, військової потужності обмежуються ними, а також позиціонуванням себе як опори ліберально-демократичної спільноти. Особливо чутливим є напрямок співробітництва із колишніми колоніальними володіннями. Не дивлячись на те, що вже пройшло близько 70 років з моменту останніх процесів деколонізації, ревізія історії, апелювання до історичної пам'яті можуть накласти негативний відбиток на французьку зовнішню політику.

В таких умовах сформована Джозефом Найєм концепція м'якої сили є дієвим інструментом ведення політики, оскільки працюючи шляхом «заволювання», діючи в інтересах Франції партнери роблять це завдяки власному вибору, а не «примусу або нав'язуванню», що закріплює за Францією статус інфлюенсера на міжнародній арені і дозволяє зберігати вплив у зонах інтересу.

Дана концепція реалізується державою в першу чергу через формування позитивного іміджу на міжнародній арені як самої держави так і

елементів її політики. А ефективність її іміджу оцінюється, наприклад, входженням до різних рейтингів оцінки. Франція, наприклад, постійно заемає лідируючі позиції в рейтингу GlobalSoftPowerIndex.

Цей інструмент є доступний для держави через те, що в ній відбувається системна робота по реалізації вектору культурної дипломатії. Важливо відмітити, що цей вектор є інституційованим та представлений декількома потужними інституціями, такими як Франкофонія, AllianceFrancaise, CampusFrance. Основними напрямками їх діяльності є, в першу чергу, формування та поширення бренду окремих культурних елементів держави. Наприклад, французська мова як перша мова дипломатичного спілкування, або французьке кіно, кухня тощо як неповторні, унікальні продукти, для осіб із «витонченим смаком». Просування цих брендів слугує запорукою сприйняття держави у якості важливого складника міжнародного культурного буття.

Завдяки Міжнародній організації Франкофонії Франція може продуктивніше поширювати французьку мову та популяризувати французьке середовище. В контексті співпраці Франції з Україною ця МОФ займає не останнє місце, тому Україна є державою-спостергічем у цій міжнародній організації. Усередині Міжнародної організації Франкофонія Україна залучається до франкомовного середовища. Наприклад, планується її додати до реалізацію проекту щодо навчання французької мови представників дипломатичної служби України.

В Україні Франції вдається імплементувати такий зовнішньополітичний курс, завдяки діяльності таких інституцій, як Французький Інститут в Києві, Alliance Frances та Campus France, що реалізують французьку політику «soft power» на території України.

Ці установи мають одну спільну мету: популяризація французької мови та культури. Для цього вони провадять активну діяльність, організовуючи фестивалі, концерти, майстер-класи, навчальні курси, виставки, академічні обміни. Наприклад, однією з головних подій, яку

організовує Французький Інститут з Міністерством закордонних справ України є фестиваль «Французька весна». Це масштабна подія, у рамки якої задіяна велика кількість французьких організаторів та діячів культури. Під час цього фестивалю українці все більше дізнаються про Францію як державу-творчості та культури. Наступні установи, тобто Alliance Frances та Campus Frances є свого роду французькими науковими центрами на території України, які займаються, насамперед, науковою діяльністю, тобто проведенням лекцій, уроків, занять у вивченні французької мови для студентів та підготовкою до іспитів. Також слід зазначити, що вони активно співпрацюють і з Французьким Інститутом, особливо під час проведення фестивалю «Французька весна».

Хоча ця стратегія має і мінуси, оскільки, міграційну кризу у Франції сьогодні ряд експертів розглядає як результат проведення в тому числі політики м'якої сили.

З точки зору зовнішньої політики нашої держави, необхідно мати чітке усвідомлення того, що Україна з точки зору м'якої сили Франції є об'єктом її політики. При цьому, в нашій державі інституції культурної дипломатії Франції проводять доволі активну політику, впливаючи на широкий загал. Що з одного боку є важливим в контексті євроінтеграційних прагнень України, але може викликати проблеми у випадку, коли інтереси нашої держави та Франції на міжнародній арені можуть розходитися.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко В.Ю. Прихненко М.І. Історія, філософія, право. Імідж сучасної Франції як елемент «softpower» держави на міжнародній арені. УДК 327:17.022.1(44)(045) (дата звернення: 25.12.2021);
2. Біленчук П.Д., Толочко О. Я., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Україна-Франція: договірні основи взаємовідносин у гуманітарній та правовій сферах. Видавництво «КИЙ». Київ 2009. ББК 67.308 Б 61;
3. Виставки в Франції 2020-2021 рр., URL: <https://exposale.net/uk/exhibitions/all/35/all> (дата звернення: 25.12.2021);
4. Грязнова Т.Е. Становление и развитие демократии во Франции: отечественный либеральный опыт концептуального осмысления второй половины XIX – начала XX веков. Юрист – Правоведь (дата звернення: 25.12.2021);
5. Малиновська Н. Франкофонія як інтеграційний процес зовнішньої політики Франції (на прикладі африканських країн). Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. - 2017. - № 1. - С. 22-34 (дата звернення: 25.12.2021);
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Двосторонні угоди між Францією та Україною. URL: http://ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=fra (дата звернення: 28.02.2021) (дата звернення: 03.01.2022);
7. Міністерство закордонних справ України. Міжнародна організація Франкофонії (МОФ). URL: <http://old.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/iof> (дата звернення: 03.01.2022);
8. Мітькіна О. Франкофонія в інституційній системі Франції. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2015. - Вип. 24. - С. 195-210 (дата звернення: 25.12.2021);
9. Нагорнов В. «Мягкая сила» по-французски. Вестник международных организаций. Т. 9. № 2 (2014) (дата звернення: 25.12.2021);

10. О.А. Смирнова, Д.М. Золина. Международная организация Франкофония - вектор влияния и инструмент солидарности. ISSN 1998-9938. Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 4, Ист. 2012. № 1 (21) (дата звернення: 26.12.2021);
11. Офіційний сайт Посольства Франції в Україні. Політичні відносини між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/287-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju> (дата звернення: 05.01.2022);
12. УКРІНФОРМ. Рік французької мови в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2535363-rik-francuzkoi-v-ukraini-popularizacia-movi-i-novi-mozlivosti-dla-ii-vivcenna.html> (дата звернення: 06.01.2022);
13. Урядовий портал України. Україна і Франція реалізують проект оновлення водопостачання Маріуполя. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-i-franciya-realizuyut-proekt-onovlennya-vodopostachannya-mariupolya> (дата звернення: 03.01.2022);
14. Фестиваль «Французька весна 2020» перенесено. URL: https://galinfo.com.ua/news/festyval_frantsuzka-vesna_2020_pereneseno_340250.html (дата звернення: 04.01.2022);
15. Франкофонія по-українському. URL: <https://www.rfi.fr/ru/ukraine/20180320-frankofoniya-po-ukrainski> (дата звернення: 04.01.2022);
16. Французький Інститут. Французька Весна. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/programmation/pf> (дата звернення: 04.01.2022)
17. Хапилина Е.В. Роль франкофонії в умовах глобалізації. Вестник РУДН, серія Вопросы образования: языки и специальность, 2009, № 2 (дата звернення: 10.01.2022);
18. AEFE. URL: <https://www.aefe.fr/> (дата звернення: 10.01.2022);

19. Agence pour l'enseignement français. URL:
<https://www.aefe.fr/> (дата звернення: 10.01.2021);
20. Alliance Frances. Strasbourg. URL:
<http://www.afstrasbourg.eu/en/nos-cours/french-for-diplomacy>
(дата звернення: 12.01.2022);
21. AntonellaVersaci. The Evolution of Urban Heritage Concept in France, Between Conservation and Rehabilitation Programs. a University of Enna KORE, Cittadella universitaria, Enna 94100, Italy, p.12
(дата звернення: 12.01.2022);
22. CampusFrance. Choose France, the national strategy to attract more international students. URL: <https://www.campusfrance.org/en/choose-france-strategie-attractivite-etudiants-internationaux-bienvenue-en-france>
(дата звернення: 11.02.2022);
23. Campus France. The French Agency for the promotion of higher education, international student services, and international mobility. URL:
<https://www.campusfrance.org/en/institutions>
(дата звернення: 15.01.2022);
24. Campus France. URL:
<https://www.campusfrance.org/en/institutions> (15.01.2022);
25. Conseil supérieur de l'audiovisuel. URL:
<http://www.rirm.org/en/list-of-the-member-authorities/csa-conseil-superieur-de-laudiovisuel/> (дата звернення: 10.01.2022)
26. Democracy now. Independent Global News. France to Send More Troops to West Africa Amid Rising Violence in Sahel. URL:
https://www.democracynow.org/2020/1/14/headlines/france_to_send_more_troops_to_west_africa_amid_rising_violence_in_sahel (дата звернення: 09.01.2022);
27. FortuneGlobal 500. URL:
<https://fortune.com/global500/2017/search/?hqcountry=France>
(дата звернення: 23.12.2021)

28. FranceMediaMonde. URL:
<https://www.francemediasmonde.com/fr/> (дата звернення: 09.01.2022);
29. Frederic Charillon “Macron’s France in the world: strategic challenges, and a narrow path”. The Norwegian Atlantic Committee. ISSN: 0802-6602 (дата звернення: 10.01.2022);
30. Giedre Pranaityte “The role of governmental institutions in the context of French cultural diplomacy” ISSN 2029-0225 (датазвернення: 26.12.2022);
31. Institute Frances. URL: <http://www.institutfrancais.com> (датазвернення:03.01.2022);
32. IpsosGroupS.A. URL: <https://www.ipsos.com/en-us/news-polls/Nation-Brands-Index-2018> (дата звернення: 26.12.2021);
33. MarketingMediaReview. Париж представил новое игривое лого. URL:
https://www.mmr.ua/show/parizh_predstavil_novoe_igrivoe_logo дата
звернення:26.12.2021)
34. Ministry for Europe and Foreign Affairs. Promoting and supporting French innovation. URL:
<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/promoting-france-s-attractiveness/promoting-and-supporting-french-innovation/> (дата звернення: 25.12.2021);
35. Ministry of European and Foreign Affairs of France. Education and academic cooperation. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/africa/after-the-ouagadougou-speech/article/education-and-academic-cooperation> (датазвернення:06.01.2022);
36. Organisation internationale de la francophonie. URL:
<https://www.francophonie.org/> (дата звернення: 10.01.2022);
37. Place brand research. Ipsos Public Affairs. Anholt Ipsos Nation Brands Index (NBI). 1 9 - 0 5 - 5 0, Ipsos Group S.A. URL:

<https://www.ipsos.com/en-us/news-polls/Nation-Brands-Index-2018>
(дата звернення: 20.03.2021);

38. Radio France. France Culture. URL:
<https://www.franceculture.fr/> (дата звернення: 26.12.2021);

39. Statista Logo. URL:
<https://www.statista.com/statistics/469607/attendance-public-national-museums-ile-de-france/> (дата звернення: 26.12.2021);

40. Statistic times. URL:
<http://statisticstimes.com/economy/projected-world-gdp-ranking.php>
(дата звернення: 26.12.2021);

41. The measures for developing French education abroad. URL:
<https://sg.ambafrance.org/The-measures-for-developing-French-education-abroad> (дата звернення: 12.01.2022);

42. UKRINFORM. France notes positive dynamics of economic cooperation with Ukraine. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/2569203-france-notes-positive-dynamics-of-economic-cooperation-with-ukraine.html> (дата звернення: 15.01.2022)

43. UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/>, Union of International Associations. URL: <https://uia.org/s/or/en/1100011653> (дата звернення: 15.02.2022);

44. United Nations Human Rights. URL:
<https://www.ohchr.org/EN/Issues/RuleOfLaw/CompilationDemocracy/Pages/BeirutDeclaration.aspx> (дата звернення: 12.01.2022)